

Landskap: Småland. Upptecknare: K.J. Nilsson, Mariannelund.
Härad: Östra. Berättare: " " "
Socken: Ökna. Berättarens yrke: f.d. smed.
Uppteckningsår: 1953. Född år 1865 i Kråkshult.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LuF 91.

Brölloppsseder s. 1 - 13.

Sängledning s. 6 - 7.

Bröllop och Bröllopseder på mediet av 1800 talet, dess senare hälft.

1

Ett större å finare kyrkbröllop var mig alldrig förunnat att få vara med på, där vigseln förrättades i kyrka, men ett större bröllop på en landtgård där wigseln förrättades i Brudens hem var jag med 1898, dit Prästen med fru var bjudna som gäster, det var Påsk-afton samma år. På natten före blev det ett rungande snöväder med storm så att alla gator nästan fylldes av snö å därtill rätt kallt. Vi hade nära 3 mil att åka dit, vi skulle ha brudgummen med oss i vårt följe, så vi fick först åka till hans hem å hämta honom å hans föräldrar å syskon. Där skulle vi vara kl. 7 på morgonen för att hinna fram till gården kl. halv tolv, då wigseln skulle förrättas, det såg omöjligt ut, vi fick köra i gående ty våra Hästar tröttnade, men vi kom fram först Tre kvart försenade.

På stallgården stod flera bekänter för att ta emot våra trötta hästar, vi bad om ursäkt för att vi var försenade, å fick till svar, att det var ingen brådska ty prästen var ej kommen så nu blev vi lugnade.

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

På värandan mötte oss Betjäning som tog hand om överkläderna och våra efäcker och Presenterna som lades på ett bord i ett särskilt rum i föstun mötte värdfolket som hälsade oss välkomna å bjöd oss gå in i Brölloppsalen å ta plats, där satt alla gästerna bänkade och väntade, vi nykomna gjorde blott en bugning och sedan satte vi oss, någon Präst kom ej å nu var kl. ett, vi som var komna sist önskade oss lite varmt kaffe men fick inget, ty vi kunde ej sitta å dricka då Prästen kunde komma. Nu var tålamodet slut så nu skickades det två karlar försedda med snöskyflar att möta Prästen vilket dom också gjorde han hade kört å vält en gång å nu satt han nästan fast ty han måste gå gemte och hålla i släden så ej frun trillade ur. Han körde sin häst sjelw utan kusk. Så kom han äntligen kl var halv fyra, han kom broskande in å bugade å bad om ursäkt, knäpte lade boken på bordet, slängde på sig kappan å säger, dom är väl färdiga? bed dem komma in, dom kom genast och fick böja knä på pallen, då dom stigit upp så byttes ringar och åter en bön och en psalmvärs sjöngs, det hela tog sirka tjugu minuter.

Då dom nu stigit upp och vände sig om för att gå ut så möttes dom av betjäning som bar en stor bricka med glas och en karaff med vin, nu skulle brudskålen drickas, och under tiden dom stående höll sina glas så höll prästen tal för Brudparet.

Nu blev det en paus, alla gick ut för att röra på sig och för att hälsa på varandra, och nu skulle maten serveras.

Det var bestämt att äta middagen klockan två men det gick ej, för att prästen ej kunde komma fram i tid så kokarna var arga för att dom skulle hålla maten varm. Så kom värden ut och sade till att maten var färdig så vi skulle inta våra platser, detta behövde han ej säga två gånger. Då vi bänkat oss sjöng prästen en bordsbön, maten frambars och prästen serverades först sedan Brudparet, sedan gick maten runt till alla, Maten var till största delen varm-rätter eller kokemat, och nu var klockan 4, men jag vill lova att det gick åt maten middagen, ty alla var på svältgränsen, det tog två timmar vid bordet innan dom slutat alla. Så det var längesedan mörkt.

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Då vi åt efterrätten som vanligen bestod av fruktsoppa så hände något oväntat, det skall ett Dynt.skott utanför fönstret där Prästen satt, och den snö som fans i den mycket stora snökarmen kastades upp och murade fullständigt igen hela fönstret. Prästen och frun som satt innanför blev som vi andra, helt förskräckta, men prästen mest ty han höll på att svimma av, men kryade till sig, hans Fru som just då hålt i sin tallrik sköt den till sig å slog all soppan i knäet. Nu blev det jubel bland de unga gästerna och rädslan helt försvann. Hur tillkom smällen, jo utanför fönstret var en stor snöhög $1\frac{1}{2}$ met. hög som dom lagt upp då dom skpttat upp vägen, i denna hög hade dom stuckit ner en lång stör ända ner till marken, i detta djupa hål hade dom släpt ner en laddad Dynamitgubbe, försedd med så lång tendtråd att den tändes utanför. Denna skjutning kan ju anses ofarlig, då det endast var lös snö och inga hårda föremål i den. Dynamiten låg alldeles fritt på den frusna marken. All annan omätlig skjutning var med vanliga gevär eller bössor.

Skjutning var en gamal sed, vid påsk och Bröllopp, hur gamal se-

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

---- den är har jag alldrig hört. Ju mera det skjöts vid ett Brölop ju större heder för Brudparet, ty det ansågs för lycka, man kunde få höra att dom sade att det blir väl ett löckligt gifte för dom sköt så möcke ve brölopet.

Senare på kvällen blev det flera påsksmällar, men då med gevär och längre utomkring byn.

Nu hade ungdomen börjat att bekanta sig och ville dansa, men det ville ej värdfolket ty dom skulle vara religösa, men dom fick göra ringlekar och ringdans ty ungdomen ville dansa med bruden. Det var alltid vanligt att alla gästerna skulle dansa med Brudparet om än alldrig så lite, och därför så blev dom instängda i den stora ringen och kunde ej fly eller komma undan. Nu gick två i ringen in och en tog bruden å den andre Brudgummen och så tog dom en liten sväng, på detta sätt bytte alla om så att alla svängt med paret.

Då denna Bruddans var slut så serverades det kaffe i riklig mängd.

Kvällsmat blev det ingen, det berodde på att middagen blev så

försenad genom Prästen. Under tiden med kaffedrickningen så tillagades nattbädarna till de gäster som skulle stanna över natt. I stora rummet på övre våningen bäddades syskonbädd, ty sängar fans ej till alla ty det var en stor släkt, och brudfolket var 5 á 6 personer.

Till mig och Engström som var långväga hade dom hyrt ett litet vindrum hos sin granne ute på gården som var intill. Rummet var så litet att det ej var mer än en stor utdragsäng och ett bord å två stolar, å det passade bra för oss som för övrigt var vänner å grannar hemma.

Efter kaffepausen, så skulle alla Följas (Ledas) till sina sängplatser. Detta sängfölje ombestyrade Betjeningen, men först av alla så skulle Brudparet följas till sin Brukammare och till Brudsängen, alla skulle dom se Brudsängen. Nu stälde alla upp i ett led i Matsalen med betjäning före, derefter Brudparet som höll varandra i handen så gick dom till sängkammaren. Betjeningen öppnade dörren och Brudparet gick först in och till sängen, i alla Brokiga silkesfärger, alla gick fram och såg. Här utbringades alla möjliga önskningsar till

Avskrift.

ACC. N:R. M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

till Brudparet både skämt kamratligt och humor, men ej något oför-
skämt utan roligt. Sedan tackade Brudparet sina Barndoms å ungdoms-
kamrater för alla roliga minnen dom ännu hade kvar å önskade dom att
snart få se sin Brudsäng sjelva.

Under detta sängbesök så smattrade skotten utanför husen. Så mås-
te vi lemna dom ensamma, å alla var vi mycket trötta. Parets Betjäning
låste dörren om dem och fick sedan följa oss andra till våra sängar.
Min kamrat å jag fick en annan flicka till sängföljare, och hon frå-
gade om var vi var ifrån hon var så intreserad av oss, men hon måste
gå, det var ju midnatt, å vi skulle sovit för länge sedan, hon gick
å sade god natt å tillade att nu skall ni sova tills vi kommer med kaf-
fet det ska ni ha på sängen i morgon.

Så började vi klä av oss så fort vi kunde. Då säger jag till kam-
raten, men var skall vi sätta våra skor och strumpor. Varför frågar
du det säger han, jo det är inte säkert att vi hittar dem då vi skall
kläda oss i morgon bittida. Varför då säger kamraten, jo i detta gamla

hus kan vara både gamla troll å Tomtar och Råttor som kan dra bort det eftersom vi tagit deras sänghö i dag, han blev så rädd så han ville knapt klä av sig, ja säger han jag lägger mina skor under kudden å strumporna har jag på mig säger han. Han gjorde så å mina skor lade jag under fötterna, vi lade oss det var långt över midnat, jag släkte ljuset tog till mig tändstickorna, nu skulle det sovas om det gick. Då det gått en liten stund, så stötte han mig i ryggen å säger, jag hör non i trappan, jag svarade att han skulle vara tyst, det vred i låset dörren knarrade upp och någon ritade en sticka å kom in, jag ritade en å tände ljuset, det var flickan som följt oss hon bad om ursäkt å sade att hon trodde att hon glömt sätta till os vatten, då hon tittat över noga i rumet gick hon å sa gonatt. Redan kl. 6 på morgonen kom Brudgumen upp till oss å frågade hur vi hade det, det var allt bra, han hade nu byt kostym och nu skulle han umgås med sina gäster, dem hade han ej fått tala någonting med under gårdagen och Bruden hade sökt sig till det husliga arbetet å till sina gäster som

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

var kvinnliga. Brudgumen hette August Gustavsson, och Bruden Jenny Fransson. Bland annat så frågade han om vi haft något besök på natten, ja säger jag, den flicka som följde oss till sängs i går kväll hon kom åter, ville hon ej stanna eller vad ville hon, hon frågade om vi hade vatten. Nere hos oss är ett fasligt liv ingen hittar varken skor eller strumpor. Det var ett gammalt skämt som dom alltid hade för sig vid brölopp bland ungdommen, det tillgick så att då alla nattgäster hade lagt sig och det troddes att dom somnat så smög någon sig in, och samlade ihop alla skor och strumpor som han hittade å bar dem ur rumet och blandade samt gömde dom på olika ställen, det var gömt på otaliga ställen t. ex. Rockfickor i Hallar mössor kontor och hyllor o.s.v. Nu kan man tänka sig, den uppståndelse det blev då dom vaknade och alla skulle klä sig, det blev otroligt roligt och alla sade sig oskyldiga till det hända, det tog tider att leta hitta och byta, alla fick udda par.

Nu var det Påskmorgon och Påsksmällare dånade emellanåt. Så kom

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

dom med kaffet och Gustavsson gick (kaffet bars av två flickor och vi låg ju fortfarande), medan vi drack så sågerna flickan som kom på natten, var har ni edra skor jag skulle ta ner dem å bosta (puttsa) dem. Tack för vänligheten, men dem har vi putsat sjelva säger jag, så det får duga. Nu var det inget att hämta och dom gick. Vi kläde oss och gick ner till de andra kamraterna och här var det verkligen stor röra, Pojkar och flickor sprang om varandra halvklädda och letade skor å strumpor och provade. Dom hade på sama gång otroligt roligt. De som var ledare för detta upptåg var alltid flickor, men då det var kommit igång så hjälpte nog pojkarna till. Allt gick i glad vänskap.

Detta tog på tiden, vi skulle ha en lätt frukost kl. 10 men då var ej särteringen avslutad utan var och en tog på sig det som fans Herr eller damstrumpor, jag mins särskilt en flicka hade ej någon strumpa men på ena foten en herr eller pojksko under tiden vi åt, å det gick ganska bra fast det skrattades omätligt. Efter frukosten så

10

måste det bli lite reda på detta roliga dom bytte å hjälpte varandra.

Nu var det också sed att dom skulle röva bort något av brudparets klädespersedlar brudnatten men det gick ej här, dom hade försökt med alla nycklar i huset men det gick ej, ty dom hade reglat innanför så dom var ju säkrade.

Middagen var bestämd till kl. 3 då prästen och kyrkobetjäningen skulle komma, en del av gårdagens äldre gäster reste hem vid frukosten för olika förhinder att stanna, men vi skulle rest, ty vi var rädda för barmark men vi övertalades att stanna, ty det liknade ej till hård dagsmeja för kommande dag det frös på natten.

Nu var det som sagt Påskdag och stormen var stillad och lustigheterna övergångna, den oreda som varit förekom endast Brudnatten. Sedan blev det mera vardagligt.

Nu kom prästen i god tid och middagen försiggick i all lugn och stillhet, och sedan samkvem, efter Kaffedrickning lite senare så åkte Prästen hem. Vi gick tidigt i säng, efter förra nattens oroligheter

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

var alla trötta så det blev en god sömn. Skotten hade dövat bort och förekom mycket mindre och vi skulle upp tidigt för att åka hem till Karlstorp.

12

Kl. 8 fick vi en lätt kaffefrukost, och kl. 9 skulle vi resa, det var beslutat att Brudgumen skulle följt med oss hem, men dom var så många så dom vågade ej utan dom stannade till 3 je dag Påsk och då lånade dom sig en större åkvagn ty Gustavsson hade två Hästar. Vi tog adjö av vårt sällskap å gick ut. Hästarna leddes ut dom var finputsade vår betjäning skulle sätta för dem, men då kom något oväntat, några skott small och Hästarna som var skrämde blev nu vildare ute. Det fick utgå alarm att alt eld upphör tils vi kommet ur byn, en betjäning fick följa med oss å leda vår kamrats häst tils vi var utom byn. Men sedan blev det åka av den första halvmilen, då var dom helt genomsvettta, då stannade vi och tog bort alla Bjällrorna ty nu hade vi ingen snö längre det var svårt att komma hem sista halvmilen, men så blev det ett Bröllopsminne för oss för hela livet framåt.

Avskrift.

ACC. N:R M. 12696.

Det hela är ju ej i detalj utan som ett axplock från ett Bond-
bröllop på 1880 - 1890 talet, den ny tiden har andra seder.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13